

Дело C-432/07

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

4 март 2019 г.

Запитваща юрисдикция:

Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (Австрия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

5 февруари 2019 г.

Ищец в първоинстанционното и жалбоподател във въззивното производство:

NK

Ответник в първоинстанционното и във въззивното производство:

MS

AS

[...]

РЕПУБЛИКА АВСТРИЯ,

LANDESGERICHT FÜR ZIVILRECHTSSACHEN GRAZ

Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (Областен съд по граждански дела, Грац) като въззивна инстанция [...] по делото между ищцата **инж. N*** K***** [...] и ответниците **1.) д-р M*** S*****, лекар, и **2.) A*** S*****, медицинска сестра, [...] с цена на иска **3 780,00 EUR** заедно с лихвите и разноските по делото, по въззивната жалба на ищцата срещу решението на Bezirksgericht Graz-Ost (Районен съд Грац-Изток) от 12 юни 2018 г. [...] в закрито заседание, постанови следното

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

Съдът определи:

I. Поставя на Съда на Европейския съюз следните преюдициални въпроси:

1. Представлява ли договорът между архитект и потребител, с който архитектът приема да извърши (само) проектирането на нова еднофамилна къща и да изготви съответните проекти, договор „за строеж на нови сгради“ по смисъла на член 3, параграф 3, буква е) от Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 година относно правата на потребителите, за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 85/577/ЕИО на Съвета и Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета?

2. При отрицателен отговор на първия въпрос: **[ориг. 2]**

Представлява ли договорът между архитект и потребител, с който архитектът приема да извърши проектирането на нова еднофамилна къща и да изготви съответните проекти в съответствие с указанията и желанията на възложителите, договор за „доставка на стоки, изработени по поръчка на потребителя или недвусмислено персонализирани“ по смисъла на член 16, буква в) и член 2, точки 3 и 4 от Директива 2011/83/ЕС?

II. Спира въззивното производство до постановяване на решението на Съда на Европейския съюз [...] по отправеното преюдициално запитване.

МОТИВИ:

I. Фактическа обстановка:

1. Ищцата е архитект и има проектантско бюро. Тя е търговец по смисъла на Директива 2011/83/ЕС, а ответниците — потребители по смисъла на същата директива. Ищцата иска от ответниците заплащане на възнаграждението за архитектурните услуги, които е извършила по тяхна поръчка. Предмет на настоящото преюдициално запитване до Съда е дали съгласно член 3, параграф 3, буква е) от Директива 2011/83/ЕС сключеният между страните договор е изключен от приложното поле на тази директива, и ако отговорът е отрицателен и договорът попада в нейния обхват, дали е изключено правото на ответниците да се откажат от договора съгласно член 16, буква в) от посочената директива. Във връзка с това следва да се анализират следните факти и обстоятелства:

2. Ответниците се обръщат към ищцата, за да ѝ възложат изготвянето на проектите за строителството на нова еднофамилна къща. Без да са посетили преди това офиса на ищцата, те уговарят с нея среща направо за 22 декември

2016 г. на място в поземления имот на ответниците. След като е направила оглед на парцела **[ориг. 3]** и си е съставила представа за местоположението, географското изложение, плътността на застрояване и други особености на района, ищцата обсъжда с двамата ответници в едно кафене техните желания и основните положения, които да бъдат съобразени в идейния проект. Във връзка с това ищцата уточнява и си записва изискванията на ответниците. След като изготвя проекта заедно с приблизителна калкулация на разходите, на 2 февруари 2017 г. ищцата предава проектната документация и калкулацията на ответниците. На същия ден тя издава сметка на ответниците за изпълнените от нея проектантски услуги на стойност 3 780,00 EUR. С електронно съобщение от 12 февруари 2017 г. ответниците заявяват на ищцата, че изготвените проекти дотолкова се отклоняват от техните представи и изисквания, че не е възможно постигането на приемлив резултат от проектирането. Ответниците заявяват, че прекратяват с незабавно действие „правоотношението по договора за изработка“ и че „се отказват“ от „поръчката за проектиране“.

II. Приложимо право:

1. Релевантните според въззивния съд разпоредби на Директива 2011/83/ЕС (наричана по-нататък „Директивата за правата на потребителите“) гласят следното:

Член 2 Определения

За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

[...]

3. „стоки“ означава всички движими материални вещи [...];

4. „стоки, изработени по поръчка на потребителя“ означава стоки, които не са изработени предварително, а въз основа на индивидуален избор или решение на потребителя;

[...]

Член 3 Приложно поле

1. Настоящата директива се прилага при условията и до степента, предвидени в разпоредбите ѝ, към всички договори, сключени между търговец и потребител. [...]

[ориг. 4]

[...]

3. Настоящата директива не се прилага за договори:

[...]

е) за строеж на нови сгради, съществено преустройство на съществуващи сгради и отдаване под наем на жилища за жилищни нужди;

[...]

Член 6 Изисквания за предоставяне на информация при договорите от разстояние и договорите извън търговския обект

1. Преди потребителят да се обвърже с договор от разстояние или договор извън търговския обект, или от съответно предложение за сключване на договор, търговецът предоставя на потребителя по ясен и разбираем начин следната информация:

[...]

з) когато съществува право на отказ, условията, срока и начина за неговото упражняване в съответствие с член 11, параграф 1 [...];

[...]

Член 7 Изисквания относно формата на договорите извън търговския обект

[...]

3. Когато потребителят желае предоставянето на услугите [...] да започне по време на срока за отказ, предвиден в член 9, параграф 2, търговецът изисква от потребителя да направи изрично искане върху траен носител.

[...]

Член 9 Право на отказ

1. Освен когато са приложими изключенията, предвидени в член 16, потребителят разполага със срок от 14 дни за отказ от договор от разстояние или от договор извън търговския обект, без да посочва причини за това и без да заплаща никакви разходи, с изключение на разходите, предвидени в член 13, параграф 2 и член 14.

[...]

Член 10 Непредоставяне на информация относно правото на отказ

1. Ако търговецът не е информирал потребителя за правото му на отказ, както се изисква съгласно член 6, параграф 1, буква з), срокът за отказ изтича 12 месеца след края на първоначалния срок за отказ, определен съгласно член 9, параграф 2. **[ориг. 5]**

[...]

Член 14 Задължения на потребителя в случай на отказ

[...]

3. Когато потребителят упражнява правото си на отказ, след като е отправил искане в съответствие с член 7, параграф 3 или член 8, параграф 8, той заплаща на търговеца сума, пропорционална на това, което е било действително предоставено до момента, в който потребителят е уведомил търговеца за упражняването на правото си на отказ, съпоставена с общата сума по договора. [...]

4. Потребителят не дължи разходи за:

а) предоставяне на услуги [...] изцяло или отчасти, извършени по време на срока за отказ, когато:

i) търговецът не е предоставил информация съгласно член 6, параграф 1, буква з) или й); или

ii) потребителят не е поискал изрично изпълнението да започне по време на срока за отказ в съответствие с член 7, параграф 3 и член 8, параграф 8; [...]

Член 16 Изключения от правото на отказ

Държавите членки не предоставят правото на отказ, предвидено в членове 9—15 за договори от разстояние или договори извън търговския обект, по отношение на:

а) договори за предоставяне на услуга, при които услугата е напълно изпълнена, когато изпълнението е започнало с изричното предварително съгласие на потребителя и потвърждение от негова страна, че знае, че ще загуби правото на отказ, след като договорът е изцяло изпълнен от търговеца;

[...]

в) доставка на стоки, изработени по поръчка на потребителя или недвусмислено персонализирани;

[...]

2. Директивата за правата на потребителите е транспонирана в Австрия (по-специално) с *Bundesgesetz über Fernabsatz- und außerhalb von Geschäftsräumen geschlossene Verträge (Fern- und Auswärtsgeschäfte-Gesetz, Закон за договорите от разстояние и договорите извън търговския обект, наричан по-нататък „FAGG“)*, който наред с други норми съдържа и

следните разпоредби, които по същество съответстват на разпоредбите на Директивата за правата на потребителите: **[ориг. 6]**

Член 1. (1) Този федерален закон се прилага за договори, сключени между търговци и потребители от разстояние или извън търговския обект (дистанционни и външни договори) [...].

(2) Настоящият федерален закон не се прилага — [...] — за договори:

[...]

7. за строеж на нови сгради, съществено преустройство на съществуващи сгради и отдаване под наем на жилища за жилищни нужди;

[...]

Член 4. (1) Преди потребителят да се обвърже с договор или със свое предложение за сключване на договор, търговецът предоставя на потребителя следната информация по ясен и разбираем начин:

[...]

8. при наличието на право на отказ — условията, сроковете и начина за неговото упражняване, [...]

[...]

10. когато е приложимо, в случай на отказ на потребителя от договора — задължението на потребителя по член 16 да заплати пропорционална сума за изпълнените до момента услуги;

11. когато е приложимо, относно изключенията от правото на отказ по член 18 или относно случаите, в които потребителят изгубва правото си на отказ;

[...]

Член 10. Когато договор от разстояние или договор извън търговския обект има за предмет предоставянето на услуга [...] и потребителят желае изпълнението на договора да започне още преди изтичането на срока за отказ по член 11, търговецът изисква от потребителя да направи изрично искане за такова предсрочно изпълнение, като при договор извън търговския обект искането се прави върху траен носител.

Член 11. (1) В 14-дневен срок потребителят може да се откаже от договор от разстояние или от договор извън търговския обект, без да посочва причини за това.

[...]

Член 12. (1) Ако търговецът не е предоставил информацията по член 4, параграф 1, точка 8, срокът за отказ, предвиден в член 11, се удължава с 12 месеца.

[...]

[ориг. 7]

Член 16. (1) Ако потребителят се откаже от договор за услуга в съответствие с член 11, параграф 1 [...], след като е направил искане по член 10 и търговецът съответно е започнал изпълнението на договора, потребителят заплаща на търговеца сума, пропорционална на това, което е било действително предоставено до момента на отказа, съпоставена с общата сума по договора [...]

(2) Потребителят не дължи заплащане на пропорционалната сума по параграф 1, когато търговецът не е предоставил информацията по член 4, параграф 1, точки 8 и 10.

[...]

Член 18. (1) Потребителят няма право на отказ от договори от разстояние и от договори извън търговския обект по отношение на:

1. договори за предоставяне на услуга, при които услугата е напълно изпълнена, когато търговецът е започнал изпълнението още преди изтичането на срока за отказ от договора, предвиден в по член 11, по изричното искане на потребителя съгласно член 10 и след потвърждение от негова страна, че знае, че ще загуби правото на отказ, след като договорът е изцяло изпълнен от търговеца.

[...]

3. доставка на стоки, изработени по спецификация на клиента или ясно съобразени с неговите индивидуални потребности;

[...]

III. Искания и доводи на страните:

1. В случая по главното производство ищцата иска от ответниците да заплатят хонорара за изпълнените от нея проектантски услуги. Тя твърди, че FAGG не е приложим към сключения с ответниците архитектурски договор, тъй като предоставените от нея услуги били във връзка със строеж на нова сграда по смисъла на член 1, параграф 2, точка 7 от FAGG, който изключвал този договор от приложното поле на закона. Освен това ответниците нямали право на отказ от договора, тъй като ищцата приела да изготви проекти, които са ясно съобразени с индивидуалните потребности на ответниците.

Следователно бил осъществен фактическият състав на изключението по член 18, параграф 1, точка 3 от FAGG, което обхващало и договорите за изработка. Поради това искането на ищцата за заплащане на възнаграждението било основателно.

2. Ответниците искат от съда да отхвърли иска, като посочват **[ориг. 8]** в релевантната за настоящото преюдициално запитване част от своето изложение, че член 3, параграф 3, буква е) от Директивата за правата на потребителите, транспониран в австрийското право с член 1, параграф 2, точка 7 от FAGG, се отнася за строителни, а не за проектантски услуги. Архитектските договори не се упоменавали в съображение 26 от същата директива. Следователно FAGG бил приложим към разглеждания договор. Ищцата не е предоставила задължителната информация по член 4, параграф 1, точки 8 и 10 от FAGG. Поради това 14-дневният срок за отказ от договора, предвиден в член 11, параграф 1 от FAGG, се удължил с дванадесет месеца в съответствие с член 12, параграф 1 от FAGG. Съответно отказът на ответниците от договора, направен на 12 февруари 2017 г., бил валиден. Ищцата започнала изпълнението на договора още преди изтичането на срока за отказ, без да е изисквала от ответниците да направят изрично искане за такова предсрочно изпълнение (съгласно член 10 от FAGG). Задължението по член 16, параграф 1 от FAGG за заплащане на пропорционална сума в случай на отказ от договора отпадало, тъй като ищцата не изпълнила задължението си за предоставяне на съответната информация. Следователно ответниците не ѝ дължали възнаграждение.

IV. Досегашен ход на производството:

1. Първоинстанционният съд отхвърля изцяло иска. Приема, че договорът за проектантски услуги, сключен между страните по спора, не представлява договор във връзка със строеж на нова сграда по смисъла на член 1, параграф 2, точка 7 от FAGG, така че FAGG е приложим към настоящия случай. Изготвеният от ищцата идеен проект за еднофамилната къща бил съобразен със специфичните желания на ответниците. Следователно съгласно член 18, параграф 1, точка 3 от FAGG ответниците нямали право да се откажат от договора. Ищцата обаче не напътила ответниците за тази последица. Тъй като тя не изпълнила задължението си за предоставяне на информация по член 4, параграф 1, точки 8 и 10 от FAGG, в съответствие с член 16, параграф 1 от FAGG ответниците не дължали заплащане на възнаграждение.

2. Ищцата подава въззивна жалба срещу това решение, като наред с друго изтъква аргумента, че договорът с ответниците **[ориг. 9]** попада в обхвата на изключението по член 1, параграф 2, точка 7 от FAGG. Следователно FAGG не бил приложим. Дори обаче този закон да би бил приложим, бил осъществен фактическият състав по член 18, параграф 1, точка 3 от FAGG, тъй като изготвените от ищцата проекти били „стоки“ по смисъла на член 2,

точки 3 и 4 от Директивата за правата на потребителите. Следователно ответниците нямали право на отказ от договора.

V. Преюдициални въпроси:

1. От значение за правния анализ, който трябва да направи въззивният съд, е по-специално въпросът дали е осъществен фактическият състав на изключението по член 1, параграф 2, точка 7 от FAGG и дали настоящият случай попада в приложното поле на FAGG. Ако се приеме, че FAGG е приложим, от съществено значение за решаването на делото е и въпросът дали е осъществен фактическият състав на изключението по член 18, параграф 1, точка 3 от FAGG, за да може да се прецени дали ответниците са имали право на отказ от договора или не. Тъй като FAGG е приет с цел транспониране на Директивата за правата на потребителите, той следва да се тълкува съобразно смисъла на тази директива.

2. По първия въпрос:

2.1. За изясняването на въпроса дали FAGG е приложим към настоящия случай, следва да се прецени дали договорът за проектантски услуги между страните по спора се явява договор във връзка със „строеж на нови сгради“ по смисъла на член 1, параграф 2, точка 7 от FAGG. Ако се приеме, че случаят е такъв, фактическият състав на изключението, предвидено в тази разпоредба, би бил осъществен и следователно FAGG не би бил приложим. Посочената разпоредба за изключение съответства на член 3, параграф 3, буква е) от Директивата за правата на потребителите.

2.2. Следва да се изясни как да бъде тълкувано понятието „договор за строеж на нови сгради“ и дали архитектурният договор за изготвяне на проектите за нова сграда попада в обхвата на това понятие. Аргумент в подкрепа на тази теза е обстоятелството, че за строителството на нова сграда винаги е необходимо проектиране и изготвяне на строителни проекти, така че би могло да се приеме, че договорът за необходимите за строителството [ориг. 10] проектантски услуги е част от услугите, изпълнявани във връзка със строежа на нова сграда. От друга страна, аргумент против е това, че основната престация по архитектурните договори се състои единствено в изготвянето на проекти (каквото е и настоящият случай), а не в самото строителство на сградата в тесен смисъл. От съображение 26 от Директивата за правата на потребителите не могат да бъдат изведени никакви елементи, които да спомогнат за изясняването на този въпрос. Поради това запитващата юрисдикция отнася въпроса до Съда за изясняване.

3. По втория въпрос:

3.1. Ако се приеме, че договорът между страните по спора не може да бъде подведен под фактическия състав на изключението по член 3, параграф 3, буква е) от Директивата за правата на потребителите (съответно по член 1,

параграф 2, точка 7 от FAGG) и че следователно FAGG е приложим към настоящия случай, на следващо място ще трябва да бъде изяснен въпросът дали е било налице основание за отказа на ответниците от договора и дали те дължат възнаграждение за услугите, които ищцата е изпълнила до този момент. Във връзка с това би бил релевантен въпросът дали правото на отказ е било изключено по силата на член 18 от FAGG поради това, че договорът между страните по спора се явява договор за „доставка на стоки, изработени по спецификация на потребителя или ясно съобразени с неговите индивидуални потребности“ по смисъла на параграф 1, точка 3 от посочения член от FAGG. Австрийският FAGG не дава по-подробно определение на понятието „стока“.

3.2. Разпоредбата за изключението, съдържащо се в член 18, параграф 1, точка 3 от FAGG, съответства на член 16, буква в) от Директивата за правата на потребителите. Поради това тази национална разпоредба също следва да се тълкува съобразно смисъла на същата директива. Съгласно съображение 49 посоченото изключение следва да се прилага например за изработката на завеси по поръчка или за доставките на гориво, което е стока, по естество неделимо смесена с други елементи след нейната доставка. Съгласно определението по член 2, точка 3 от Директивата за правата на потребителите понятието „стока“ означава „движими материални вещи“. При това положение би могло да се поддържа, че даден проект [ориг. 11] представлява движима вещь и следователно попада в обхвата на член 2, точка 3 от Директивата за правата на потребителите. Тезата, че проектът може да бъде подведен под фактическия състав по член 16, буква в) от същата директива, се подкрепя и от обстоятелството, че ищцата е приела да извърши проектирането и да изготви съответните проекти в съответствие със желанията и указанията на ответниците. От друга страна, аргумент против тази теза е обстоятелството, че на преден план в архитектурния договор стои (интелектуалната) престация по извършването на проектантската услуга и следователно не е налице доставка на стока по смисъла на член 2, точка 3 във връзка с член 16, буква в) от Директивата за правата на потребителите.

3.3. Въззивният съд счита, че е необходимо Съдът да изясни и този въпрос.

VI. Процесуални въпроси:

[...]

Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz, 6-то отделение

Грац, 5 февруари 2019 г.

[...]